

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У процесі викладання зарубіжної літератури перед словесником постає ряд проблем, які потребують розв'язання. Серед них неузгодженість об'єму програмного матеріалу та кількості відведених годин; відсутність чітких критеріїв о вивчення текстів у пропедевтичному та систематичному курсах.

Природно: що твори, які виникли на рідному ґрунті, сприймаються учнями легше, адже «вони насичені повітрям, яким змалечку дихає дитина». Розкриття закономірностей розвитку окремих національних літератур неможливе без взаємозв'язку з історією, географією, народознавством, біологією.

На нашу думку, в основу інформації повинні лягти матеріали, які б висвітлювали факти, що свідчать про своєрідність країни, епохи чи конкретної характеризували літературні явища (особистість письменника чи окремо взятий твір).

Що ж являють собою перераховані вище чинники? На думку великого Гейне, той хто хоче; знати письменника, повинен побачити його батьківщину. Звичайно, словесник не має можливості показати учням країни, літературні надбання яких вивчаються в школі. Однак розповісти окремими штрихами про країну, назвати найцікавіші місця (стосовно соціального та мистецького плану) потрібно.

Поштовхом до пошуку є запитання: що в цій державі є такого, чого немає в іншій? Який її символ? Так, для Данії є статуя Русалочки, яка зустрічає кораблі порту Копенгагена; Бремена — Ослики у вигляді статуєток в усьому місті; Шотландії — чортополох та вереск.

Факти, які проливають світло на особистість письменника, його твір, літературні явища окремо взятої країни, умовно можна розмежувати на три підгрупи; повідомлення про народно-визвольний рух та особливості правління (наприклад, Річарда III, відомого під іменем Річарда Левове Серце — англійські балади та творчість В. Скотта); війна білої та червоної троянд у

Англії (творчість В. Скотта); війна Півночі та Півдня (творчість Ф. Купера та М. Твена). Без них не можна зрозуміти, чому вода в епосі "Калевала" звеличується; у творчості російських письменників зима майже завжди набирає символічного значення, як у шотландських літераторів вереск і г. ін.

Знання окремих явищ, народних звичаїв, традицій дають підстави зрозуміти художні твори в цілому та деякі його фрагменти, які потребують додаткових коментарів. Так, під час вітання у слов'ян гостинність виражається висловом "хліб-сіль", а в населення крайньої Півночі (Чукотка) – "риба вам та родині". Походження окремих літературних образів-персонажів можна простежити на прикладі:

Датчани (Данія)	Слов'яни (Україна-Росія-Білорусь)
Снігова королева (Андерсен)	Снігуронька (Островський)
Льодяна діва (епос)	Зимова царівна (епос)
як втілення зла та підступності	як втілення добра та самопожертви

Такі відомості можна вплести в ланцюжок навчальних ситуацій, етап актуалізації знань, слово вчителя, інформаційні хвилини, за рахунок яких дається етнографічна, історична чи географічна довідки. Одним із головних завдань є насичення яскравими образами, які давали б поштовх до творчої думки та емоційного захоплення. Пам'ятаючи твердження, що вчитель не той, хто вчить, а той, у кого є чого навчитися, він передусім має сам демонструвати те, що прагне побачити у своїх учнів, дотримуватися тих постулатів, на незаперечності яких наголошує. Мусить любити й цікавитися літературою. Саме від цього буде залежати вміння підібрати матеріал до заняття, цікавий за змістом та оригінальний за формою, що в свою чергу пробудить в уяві школярів яскраві образи, яких так бракує на уроці літератури, де господарює залізна логіка: тут добро, а тут зло, тут позитивне, а тут негативне. Значно допоможе робота над образами-персонажами, котрі є основою художнього твору. Тому вже з 5 класу слід розпочинати формування поняття "національний образ-

персонаж", що є тривалим і неоднозначним процесом, який відбувається під час вивчення кожної окремо взятої теми поетапно.

Поступово накопичуючи знання в 5 та поглиблюючи їх у 6 —7 класах, необхідно використовувати вже засвоєне й надалі;

Окрім поняття "національний образ-персонаж", у курсі "Зарубіжна література" словесник зустрінеться ще з рядом літературознавчих термінів, які необхідно зрозуміти та трансформувати на сприйняття учнів. Серед них християнські, біблійні та вічні образи.

Біблійні визначаються першоджерелом — Біблією. Серед них *Мойсей, Абель, Каїн, Ісус Христос, Марія, Іуда, Пілат* тощо.

Християнські — втілюють окремі філософські та естетичні ідеї християнської релігії. До них належать образи *Соні Мармеладової (Достоевський), Квазімодо, Есміральди (Гюго), Гайавати (Лонгфелло), а також створені Данте, Булгаковим, Метерлінком, Айтматовим* тощо.

Вічні — виникли за певних історичних обставин, мають загальнолюдське значення й продовжують зберігати пізнавальну, виховну, естетичну силу. До них літературознавці відносять *Ромео та Джульєтту (Шекспір), Гайавату (Лонгфелло), Ісуса Христа та Понтія Пілата (Булгаков), Наташу Ростову (Толстой)*.

Робота над аналізом художнього твору націлює вчителів на використання традиційних шляхів аналізу — пообразного, ідейно-тематичного слідом за автором, проблематичного тощо.

Як і інші, компаративний аналіз має чітко визначені етапи: підготовчий, реалізації та узагальнення.

На підготовчому збирається додатковий матеріал, який сприяє глибшому розумінню художнього тексту.

Вивчення конкретних зв'язків допомагає учням усвідомити взаємозв'язок і взаємодії національних літератур, готує їх до реалізації подальшого компаративного аналізу. Розглядаються генетичні зв'язки всіх визначених рівнів: тематичного (тема, сюжет, мотиви); генетичного (роди, жанри, види); міфологічного

(складові частини літературного твору або процесу).

Останній етап допоможе перевірити, як учні зрозуміли прочитаний твір, які зробили висновки.

Вивчення літератури повинно стати уроками життя, уроками розвитку інтелекту та творчості.

